

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/160/2017
Identifikačné číslo spisu:	7613226688
Dátum vydania rozhodnutia:	31.07.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:7613226688.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ A. G. a 2/ F. G., oboch bývajúcich v S., zastúpených JUDr. Martinom Slúkom, advokátom, advokátskej kancelárie SLÚKA a partneri s.r.o., so sídlom v Spišskej Novej Vsi, Hviezdoslavova č. 41, proti žalovanej Tatra Banke, a. s., so sídlom v Bratislave, Hodžovo nám. č. 3, Bratislava, o určenie čiastočnej neplatnosti zmluvy o úvere a o určenie mesačných splátok istiny úveru s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 1C/230/2013, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 25. mája 2016 sp. zn. 1Co/151/2015, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 25. mája 2016 sp. zn. 1Co/151/2015 a rozsudok Okresného súdu Spišská Nová Ves z 5. novembra 2014 sp. zn. 1C/230/2013 a vec vracia Okresnému súdu Spišská Nová Ves na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Spišská Nová Ves (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 5. novembra 2014 č. k. 1C/230/2013-98 zamietol žalobu a účastníkom konania nepriznal právo na náhradu trov. Týmto rozsudkom rozhodol o nároku žalobcov na určenie čiastočnej neplatnosti zmluvy o úvere v časti dohodnutého poplatku za spracovanie úveru, zmluvných úrokov, úrokov z omeškania, zmluvnej pokuty a poplatkov. Medzi účastníkmi konania bola uzavretá zmluva o hypotekárnom úvere podľa § 497 až § 507 Obchodného zákonníka a § 67 a nasl. zák. č. 483/2001 Z.z. o bankách a zároveň toho istého dňa aj zmluva o záložnom práve na zabezpečenie pohľadávky. V konaní bolo preukázané, že byt žalobcov, na ktorý bol poskytnutý hypotekárny úver bol predmetom dražby. Súd prvej inštancie na základe takto ustáleného skutkového stavu s poukazom na ust. § 80 O.s.p. a ust. zák. č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch, ako aj ust. § 497, § 499, § 501 a § 502 Občianskeho zákonníka nezistil žiadne okolnosti absolútnej neplatnosti právneho úkonu, ktorú žalobcovia označili za predmet konania. Konštatoval, že za obdobie od prvej informácie žalobcov u žalovanej, kedy prejavili záujem o uzavretie zmluvného vzťahu do uzavretia samotnej zmluvy o hypotekárnom úvere uplynula doba necelých 2 mesiacov. Mal za to, že žalobcovia za uvedené obdobie mali dostatočný časový priestor na to, aby sa riadne oboznámili so zmluvnými podmienkami poskytnutého úveru. Súd prvej inštancie za nedôvodný považoval aj nárok žalobcov pokiaľ sa títo domáhali určenia čiastočnej neplatnosti zmluvy s poukazom

na jej rozpor s ustanoveniami zákona o spotrebiteľských úveroch. Na daný prípad nebolo podľa jeho názoru možné aplikovať ustanovenia tohto zákona, keďže v zmysle § 1 ods. 2 písm. a/ sa zákon nevzťahuje na zmluvy o poskytnutí úveru na účely nadobudnutia existujúcich alebo projektovaných nehnuteľností, dodatočné alebo ďalšie stavebné úpravy dokončených stavieb a ich údržbu, pričom odkázal zároveň na ustanovenie § 2 ods. 1 písm. b/ zákona o bankách. Uviedol, že z obsahu samotnej zmluvy, ako aj z výpovedí žalobcov jednoznačne vyplýva, že účelom poskytnutia úveru bolo získanie peňažných prostriedkov pre žalobcov na údržbu nehnuteľnosti. Mal teda za to, že zmluva sa neriadi ust. § 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch. Konštatoval, že nezistil ani žiadne dôvody pre aplikáciu ust. § 53 Občianskeho zákonníka, t. j. nezistil žiadne neprijateľné zmluvné podmienky v obsahu posudzovanej zmluvy o hypotekárnom úvere a s poukazom na tieto dôvody žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom z 25. mája 2016 č. k. 1Co/151/2015-135 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu a účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Za nepreukázaný považoval odvolací súd odvolací dôvod spočívajúci v tvrdení žalobcov o odňatí ich možnosti konať pred súdom a to postupom súdu prvej inštancie, ktorý uznesením nepripustil ich návrh na rozšírenie žaloby. Poukázal na skutočnosť, že proti uzneseniu o neprípustení rozšírenia žaloby nie je v súlade s ustanovením § 202 ods. 3 písm. f/ O.s.p. odvolanie prípustné. Dôvodnou nebola podľa názoru odvolacieho súdu ani odvolacia námietka, v ktorej žalobcovia namietajú nedostatočné zistenie skutkového stavu vo vzťahu k nevykonaniu nimi navrhovaných dôkazov výpismi z účtu. Odvolací súd súhlasil so záverom súdu prvej inštancie o tom, že sporná zmluva o úvere uzavretá medzi účastníkmi sa neriadi úpravou zákona o spotrebiteľských úveroch. Vo vzťahu k odvolacej námietke žalobcov, v ktorej poukazujú na tzv. inú vadu konania v súvislosti s nedostatočným posúdením neprijateľných zmluvných podmienok v predmetnej úverovej zmluve považoval odvolací súd za potrebné uviesť, že v súlade s ustanovením § 79 ods. 1 O.s.p. je súd v sporovom konaní viazaný rozsahom uplatneného nároku, ako aj žalobcami vymedzenými skutkovými okolnosťami. Stotožnil sa s obsahom písomného vyjadrenia žalovaného o tom, že k skutkovým tvrdeniam, z ktorých žalobcovia odvodzujú neprijateľné zmluvné podmienky v odvolaní nemohol prihliadnuť pokiaľ tieto neboli predmetom skutkových tvrdení žalobcov pred súdom prvej inštancie, keďže mu v tom bráni ustanovenie § 205a ods. 1 O.s.p.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“). Prípustnosť dovolania vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ zákona č. 160/2015 Z.z., Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Odňatie možnosti konať videli v tom, že súdy nižších inštancií nepripustili zmenu ich návrhu týkajúceho sa určenia neexistencie záložného práva, hoci na takéto rozhodnutie neboli splnené zákonné podmienky. Následne dôvodili nepreskúmateľnosťou rozhodnutí súdov nižších inštancií. Mali za to, že odvolací súd sa odklonil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu s poukazom na judikát R 87/2003, ohľadom konštatovania toho, či byt je stavbou alebo nie je. Súdy nižších inštancií nerešpektovali zákonnú definíciu bytu, preto sú toho názoru, že rekonštrukcia, resp. údržba bytu žalobcov nie je vyňatá z regulácie spotrebiteľského zákona. Byt nemožno zaradiť pod definíciu stavby, preto sa predmetná úverová zmluva mala posudzovať ako zmluva o spotrebiteľskom úvere, tak ako to vymedzuje zákon o spotrebiteľských úveroch podľa § 2 písm. b/ ZSU. Odvolací súd sa následne v predmetnej veci, ktorá závisela aj od vyriešenia právnej otázky ohľadom ex - offo súdneho prieskumu neprijateľnosti zmluvných podmienok spotrebiteľských zmlúv odklonil od rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. mája 2016 sp. zn. 5 MCdo 20/2009, podľa ktorého platí, že jednou z charakteristických čŕt spotrebiteľských zmlúv je, že nesmú obsahovať neprimeranú podmienku. Mali za to, že došlo k nedostatočnému posúdeniu neprijateľných zmluvných podmienok zo strany súdu prvej inštancie, ktorý uviedol, že nezistil žiadne neprijateľné zmluvné podmienky v preskúmvanej úverovej zmluve. Z pohľadu dovolateľov prvostupňový súd nedostatočne odôvodnil to, prečo nezistil žiadne neprijateľné zmluvné podmienky a zároveň na druhej strane odvolací súd nesprávne právne posúdil charakter tohto súdneho prieskumu prvostupňového súdu. V zmysle uvedeného teda súdy nedostatočne posúdili možnú neprijateľnosť týchto podmienok. Na základe uvedeného žiadali, aby dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Zároveň žiadali odklad právoplatnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie potvrdeného odvolacím súdom.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie zamietnuť v zmysle § 448 CSP. Návrh na odklad

právoplatnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie žiadala nepovoliť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie bolo podané včas a na to oprávnenými osobami, skúmajúc najprv splnenie podmienok prípustnosti dovolania dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na v poradí prvý uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f/ CSP) zároveň aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP, potom existencia tohto dôvodu, t. j. existencia niektorej z tzv. zmätočnosťných väd uvedených v tomto ustanovení, znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá bez ďalšieho aj jeho dôvodnosť.

6. Podľa ust. § 419 CSP, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Podľa ust. § 420 písm. f/ CSP, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne, ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

9. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

10. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

11. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie

spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

12. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať s o všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

13. Treba mať na pamäti aj to, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s prvoinštančným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Odvolací súd sa môže podľa § 387 ods. 2 CSP v odôvodnení svojho rozhodnutia obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody, ak sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Ak sa však odvolací súd stotožní s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré nemá náležitosti odôvodnenia rozhodnutia v zmysle § 220 ods. 2 CSP a uvedený nedostatok sám neodstráni, jeho rozhodnutie je potom nepreskúmateľné a takýmto arbitrárnym rozhodnutím znemožňuje strane sporu, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva, pretože jej upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov, a tým porušuje jej právo na spravodlivý súdny proces.

14. Rozhodnutie je nepreskúmateľné vtedy, keď jeho písomné vyhotovenie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu (porovnaj závery vyplývajúce zo stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 pod č. 2). Za nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku, ako aj vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia, priečiacu sa pravidlám logického uvažovania.

15. V preskúmanej veci došlo podľa názoru dovolacieho súdu postupom súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu k naplneniu vady podľa § 420 písm. f/ CSP. Táto vada spočíva v nedostatočnom odôvodnení rozsudkov v podstatnej otázke, od ktorej záviselo správne rozhodnutie veci.

16. Súd prvej inštancie mal bez náležitého odôvodnenia za to, že nezistil žiadne dôvody pre aplikáciu ustanovenia § 53 OZ (č. 1. 105 spisu) a teda, že nezistil žiadne neprijateľné zmluvné podmienky v preskúmanej zmluve o hypotekárnom úvere. Svoj právny záver založil na tom, že na daný prípad nie je možné aplikovať ustanovenia zákona č. 258/2001 Z.z. - o spotrebiteľských úveroch. Odvolací súd následne na žalobcami namietané neprijateľné zmluvné podmienky hypotekárneho úveru uviedol, že nemohol na ne prihliadnuť, pretože neboli predmetom skutkových tvrdení žalobcov pred súdom prvej inštancie, keďže mu v tom bránilo ustanovenie § 205 a ods. 1 O.s.p.

17. V zmysle § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa má každý spotrebiteľ právo na ochranu pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami. Súd je povinný z úradnej povinnosti rozhodovať o tom, či je zmluvná podmienka neprijateľná, a teda neplatná (Zákon č. 250/2007 o ochrane spotrebiteľov, Zákon č. 129/2010 o spotrebiteľských úveroch, ustanovenie § 52 a nasl. Občianskeho

zákonníka, ustanovenie § 298 Civilného sporového poriadku).

18. Dovolací súd má v zmysle vyššie uvedeného za to, že zo strany súdu prvej inštancie došlo k nedostatočnému posúdeniu neprijateľných zmluvných podmienok v preskúmvanej zmluve a k nedostatočnému odôvodneniu toho, prečo nezistil žiadne neprijateľné zmluvné podmienky a na druhej strane odvolací súd nesprávne právne posúdil charakter tohto súdneho prieskumu prvoinštančného súdu.

19. Na základe výsledkov meritórneho dovolacieho prieskumu najvyšší súd uzatvára, že nerešpektovaním pravidla riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu došlo v konaní k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Vada tejto povahy je dôvodom, ktorý zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale zároveň aj jeho dôvodnosť. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015).

20. Dovolací súd z uvedeného dôvodu rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť len zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.